

6754 [= 7130] - Neptuni apud Camposanios
GALL. MAR. Velitris apud Borgiam CARD.
Nunc Neapoli in museo.

D · M
VETTIAE · PRI
MITIVAE · C ·
LICINIUS · EV
5 TYCHVS · CON
IVGI · KARISSI
MAE · ET · SIBI · FEC ·

Descripsi ego, recognovit Iulius de Petra. Gal-
letti cod. Vat. 7929 f. 329; Marini cod. Vat.
9127 f. 220; Cardinali *iscr. ant. ined.* n. 271;
Guarini fast. Pomp. ed. 1 p. 108; Fiorelli
cat. n. 147.

6755 Antii via dell' Olmata, proprietà Soffre-
dini detta il Colle.

M · VIBIVS · SEV^{erius}
FRATRI · SVO · PIEN^{itis}
SIMO

Recognovit Dessau. Lanciani *Bull. dell' Inst.*
1870 p. 15.

6756 Antii.

DIS · M
VITELLI
VIXIT
MEN

Lombardi *Anzio* 1865 p. 256.

6757 ab altera parte legitur n. 6673. Antii
apud Pauluccium arcis praefectum.

DIS · MAN · SAC
PARENTVM · DVLCISSIMOR
PIVS · FIL · FEC

Marini cod. Vat. 9127 f. 222.

6758 cippus Antii in villa Albanorum.

in latere: DIS MANI *in latere:*
laurus SAC laurus
in corona
querna

in postica:
patera urceus

Recognovit Henzen. Anonymus apud Marinium
cod. Vat. 9131 f. 264'; Galletti cod. Vat.
7929 f. 332'; Marini cod. Vat. 9120 f. 118,
iscr. Alb. p. 61; Visconti cat. p. 197 n. 35.

6759 rep. Antii una cum n. 6674 ARM. Non
repperit DESSAV.

... VIXIT · ANNOS · XXXX ...
... SODAL ...

Armellini *cronichetta mensuale* 1877 p. 190,
cui dedit Aristides Pio.

6760 Antii in villa Albana.

VS · A
M · CONI
EMISIT · II

Marini cod. Vat. 9120 f. 156.

6761 Antii.

IS · DEIPHID · VI
OMVS
LANIE
ODI

Vulpi Lat. 3, 49 qui vidit.

Praecedentia apud Vulpium (n. 6646) se-
paravi.

6762 cippus lapidis Tiburtini quadratus. Antii
rep. a. 1868 *nel demolire un' arco d' in-
gresso del bagno dei detenuti* ROSSI. Nunc
prostat in aedica congregationis S. Vincentii
a Paula.

hedera palmulis
ornata
SPES IN DEO

Descripserunt Bormann et Dessau. Rossi *Bull.*
arch. crist. ser. 1 vol. 7 (1869) p. 81 cum
tabula p. 84 n. 4.

XCII. ARDEA (*Ardea*).

Ardea Rutulorum quondam (Strabo 5, 3, 2 p. 228 cet.), sed nihilo-
minus admissa inter populos Latinos, qui lucum Dianium in nemore
Aricino consecrarunt (vide supra p. 645), Latinorum colonia facta est
a. u. c. 312 (Diodorus 12, 34; Liv. 4, 9—11)¹) earum, quae quo
anno conditae sint satis certo compererimus, longe antiquissima, quam
ob rem non mirum est ius exulandi coloniis Latini iuris originis poste-
rioris fortasse denegatum Ardeatibus aequae datum esse (Liv. 5, 43;
Appian. Ital. 8; Dionys. 13, 5; Plutarch. Cam. 23) atque Latii pri-
mitivi rebus publicis. Curam quoque aedis Veneris, quam Lavinii po-
puli Latini communi nomine habebant, gerebant Ardeates (Strabo 5, 3, 5
p. 232: τὸ Λαουίνιον ἔχον κοινὸν τῶν Λατίνων ἱερὸν Ἀφροδίτης ἐπι-
μελοῦνται ὃ αὐτοῦ διὰ προπόλων Ἀρδεᾶται) propter vicinitatem (Strabo
l. c.: ἔστι δὲ καὶ ταύτης [Ardeae] πλησίον Ἀφροδίσιον, ὅπου πανηγυ-
ροῦσι Λατῖνοι). Manserunt eodem loco et quo tempore foedus
Cassianum quod dicitur factum est (Dion. 5, 61) et cum foedera inierunt
Romani et Carthaginenses (Polyb. 3, 22. 24) et bello Hannibalicis,
quo fuerunt inter populos subsidia ad bellum denegantes (Liv. 27, 9.
29, 15). Posteriore tempore captivi ibi adservati sunt pariter atque

1) Foedus Ardeatinum, cuius meminit Livius 4, 7, sine dubio id ipsum
est, quod nova colonia iniit cum populo Romano nomineque Latino. Consules
in eo nominati, si quidem vere consules illi fuerunt, cum in fastis non in-
venirentur, evidentissima fictione nomina eorum relata sunt ad annum 310.
Vide quae dixi in chronologia p. 93 seq.

in coloniis Latinis Alba et Setia (Liv. 39, 19). Vetusti splendoris
(Dion. 4, 64) temporis eius, quo mari quoque valuisse videntur una
cum Graecis conditores dicti coloniae Sagunti in Hispania (Liv. 21, 7;
Silius 1, 291), indicia quaedam servarunt quae ex annalibus Ardea-
tinis tradita habemus quaeque narrantur de picturis aedium sacrarum
Ardeatarum (cf. Cicero de d. n. 3, 18, 47) hic quoque non omit-
tenda. *Tonsores*, Varro ait de r. r. 2, 14, 10 (cf. Plinius h. n. 7,
59, 211), *in Italiam primum venisse ex Sicilia dicunt post R. c. a.*
CCCCLIII, ut scriptum in publico Ardeae in litteris extat, eosque ad-
duxisse P. Titinium Menam. Extant hodieque, Plinius inquit 35, 3, 17,
antiquiores urbe picturae Ardeae in aedibus sacris, quibus ego quidem
nullas aequae miror, tam longo aevo durantes in orbitate tecti veluti re-
centes. Item Servius ad Aen. 1, 44: *Ardeae in templo Castoris et*
Pollucis in laeva intransibus post fores Capaneus pictus est fulmen per
utraque tempora traiectus. Rursus Plinius 35, 10, 115: *deceat non*
sileri et Ardeatis templi pictorem, praesertim civitate donatum ibi et
carmine quod est in ipsa pictura his versibus:

Dignis digni' (digna traditur) loco picturis condecoravit
reginae Iunoni' supremi coniugi' templum
Plautius Marcus: cluet asalata(?) esse oriundus,
quem nunc et post semper ob artem hanc Ardea laudat.

eaque, addit, sunt scripta antiquis litteris Latinis. Sed, ut ait poeta
(Aen. 7, 442) *et nunc magnum manet Ardea nomen, sed fortuna fuit,*
fueruntque item tituli, quorum unum alterumve tantum casus servavit.